

به استقبال انجمن مدیران مالی حرفه‌ای ایران

محمد شلیله
shalilehm@yahoo.ca

به اقتضای شرایط تاریخی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی دو دهه اخیر، تشکیل و توسعه نهادهای مدنی و انجمنها در ایران رو به رشد گذاشته است. این تحول در رشته حسابداری، حسابرسی و رشته‌های مرتبط با آن نیز نمود آشکار داشته است. تشکیل «جامعه حسابداران رسمی ایران» و «جامعه حسابداری ایران»، توسعه «انجمن حسابداران خبره ایران» و آخرین از این دست یعنی تاسیس «انجمن مدیران مالی حرفه‌ای ایران» بر زمینه اوضاع پیشگفته تحقق یافته است.

از زمان تشکیل «انجمن فیزیک ایران» به عنوان نخستین انجمن علمی-تخصصی در سال ۱۳۱۰ تا زمان حاضر، ۷۵ سال و از زمان تشکیل «انجمن مدیریت ایران» در سال ۱۳۳۹ به عنوان انجمنی در حوزه امور اداری نزدیک به ۵۰ سال می‌گذرد. در طول این مدت انجمن‌های بسیاری در مرحله تاسیس متوقف شده‌اند، برخی پس از چندی از فعالیت بازمانده‌اند، شماری فعالیت‌شان به صورت محدود ادامه یافته و تنها تعداد محدودی از انجمنها به رشد و توسعه نسبی دست یافته‌اند.

تشکیل و تداوم و توسعه فعالیت انجمنها در ایران، همسان برخی کشورهای دیگر، با پیامدهای موانع تاریخی-ساختاری روبه‌رو بوده است، از جمله با نامشارکت جویی افراد در عرصه‌های جمعی، مدنی و عمومی، بویژه افرادی که از تواناییهای تخصصی و فنی برخوردارند^۱، پایین بودن میزان اعتماد در روابط فردی^۲، اعمال نفوذ بیش از اندازه گروه‌های از نظر تعداد در اقلیت در انجمن‌ها، و بالاخره آگاهی ناکافی اداره‌کنندگان این گونه نهادها از شیوه اداره آنها. علاوه بر اینها محروم بودن انجمن‌ها از حمایت دولت‌ها در عین دخالت همه جانبه دولتها در امور آنها که به صورت انواع محدودیت بر سر صدور مجوزهای قانونی مورد نیاز انجمن‌ها، بویژه در مورد صدور پروانه انتشار مجله و

به اقتضای شرایط تاریخی
اجتماعی
اقتصادی و
سیاسی دو دهه اخیر
تشکیل و توسعه
نهادهای مدنی و
انجمنها در ایران
رو به رشد گذاشته است

خبرنامه... اعمال می‌شود. افزون بر اینها ناکافی بودن منابع مالی، نداشتن ساختمان و محل مناسب، پایین بودن سطح درآمد و اشتغال تمام وقت یا چند شغلی بودن اعضا که مانع حداقل مشارکت آنان در رشد و پیشرفت انجمن‌ها می‌شود، بر ناکامی انجمن‌ها تاثیر جدی می‌گذارد. همچنین بررسیهای نگارنده در مورد انجمن‌ها نشان داده است که به دلایل بر شمرده و بویژه تحت تاثیر موانعی که از آنها به عنوان موانع تاریخی-ساختاری یاد شد، ساختار تشکیلاتی این نهادها در ایران به صورت سازمان‌های اداری و شرکتهای در می‌آید و اداره‌کنندگان آنها در اغلب موارد

رویکردی دستوری، آمرانه و غیردموکراتیک پیش می‌گیرند؛ رویکردی که ناقض اصول و ضوابط اداره انجمن‌هاست و آنها را از دستیابی به کارکردهای پیش‌بینی‌پذیر و منطبق بر عرف‌ها و اصول و ضوابط فعالیت و سازوکارهای انجمنی باز می‌دارد و سبب می‌شود که در معرض انتقاد اعضا قرار گیرند و به تشدید نامشارکت‌جویی اعضا منتهی شود.

در اساسنامه «انجمن مدیران مالی حرفه‌ای ایران»، همچنان که در نام آن، این انجمن انجمنی حرفه‌ای معرفی شده است. توجه به این موضوع بویژه از جهت انتظاراتی که اطلاق حرفه‌ای بودن به یک انجمن در اعضا و جامعه برمی‌انگیزد اهمیت دارد. تردیدی نیست که شغل «مدیریت مالی» و عملکردهای مرتبط با آن مانند مشاوره و تحلیل‌گری مالی آنقدر تخصصی است که اشتغال به آن خارج از توانایی کسانی است که فاقد آموزش‌ها و تجربیات

مورد نیاز باشند؛ امکان استاندارد کردن عملیات و فعالیت‌های آن در زمینه «تشخیص مسئله»، «استنباط»، «قضاوت» و «عرضه راه حل» وجود ندارد و خدماتی که عرضه می‌کند صورت کالایی ندارد و به مفهوم روشن‌تر «بازاری» نشده است و از این نظر دارای ویژگیهای مشاغل حرفه‌ای است. حتی نفس تشکل اعضای یک شغل در یک نهاد (انجمن) یکی از موثرترین عوامل شناسایی شغل حرفه‌ای است. منتها عناصر تعیین‌کننده‌تر در پذیرش شغل حرفه‌ای آن است که شغل مربوط در قالب یک انجمن قدرت تعیین صلاحیت کسانی را که در آن شغل کار می‌کنند داشته باشد، از اقتدار جلوگیری از کار کسانی که صلاحیت انجام شغل مربوط را ندارند برخوردار بوده و قادر باشد بر ملاکهای ارزیابی عملکرد شغل مربوط کنترل اعمال نماید. به بیان دیگر از قدرت کنترل کار حرفه‌ای، کنترل محیط کار و کنترل بازار کار شغل حرفه‌ای برخوردار باشد و در مقام صدور جواز رسمی کار حرفه‌ای قرار داشته باشد. ویژگی دیگر شغل حرفه‌ای آن است که شاغلان آن از افراد و موسسات استفاده‌کننده مستقل باشند و در استخدام آنها نباشند. حال آنکه اغلب مدیران مالی در استخدام موسسات‌اند. همان گونه که حسابداران رسمی شاغل در موسسات از حسابداران رسمی غیر شاغل از آن رو که از استقلال برخوردار نیستند باز شناخته می‌شوند. و سرانجام اینکه دستیابی به چنین موقعیتی به حکم تجربه عام تاریخی حرفه‌ای‌گری نیازمند شناسایی قانون و مستلزم حمایت دولت است.^۹ در واقع حرفه‌ای شناخته شدن یک شغل یا یک انجمن مستلزم تحقق مجموعه‌ای از شرایط لازم و کافی است.

**تشکیل و تداوم و توسعه
فعالیت انجمن‌ها در ایران
همسان برخی کشورهای دیگر
با پیامدهای موانع
تاریخی-ساختاری
رو به رو بوده است**

برای مثال شغل مهندسی نرم‌افزار^{۱۰} به دلیل اینکه کار در این شغل الزاماً به مدرک دانشگاهی و جواز نیاز ندارد، همچنین به خاطر تنوع زیاد خدماتی که در سرفصل «کامپیوترگری»^۹ قرار می‌گیرد حتی در ایالت تگزاس امریکانیز که اقداماتی در جهت صدور جواز شغلی در مورد شغل مهندسی نرم‌افزار

صورت گرفته هنوز به عنوان شغل حرفه ای شناخته نشده است و دست بالا آن را به عنوان شغلی نیمه حرفه ای ارزیابی می کنند.^{۱۰} این در حالی است که قواعد اخلاقی گسترده ای به صورت عرفی بر کار در این رشته حاکم است و به دلیل مسئولیت هایی که جامعه از آنان انتظار دارد و بنا به الزاماتی که از عضویت در انجمن های کامپیوتری سرچشمه می گیرد اعضای این شغل خودشان را موظف به رعایت آن قواعد می دانند و بدین ترتیب در واقع دارای یکی از اصلی ترین شرایط شغل حرفه ای می باشند. در همین زمینه در خور ذکر است که «انجمن بین المللی مدیریت مالی» در آغاز فعالیت خود را به عنوان شعبه ای از انجمن حسابداران مدیریت آغاز کرده است. اکنون نیز هم این انجمن و هم «انجمن اروپایی مدیران مالی»^{۱۱} بیشتر در زمینه آموزش مدیریت مالی، تحقیق، ارتباط با دانشگاه ها و سازمان های اجرایی، انتشار مجله و برگزاری سمینار فعالیت می کنند. همچنین تعداد بسیار از انجمن های مالی تنها در رشته های خاصی از انواع فعالیت و صنعت فعالیت می کنند، مثل انجمن مدیران مالی صنعت بهداشت و درمان یا انجمن مدیریت مالی صنعت ساختمان و مانند اینها که فعالیت آنها بر آموزش شیوه های تصمیم گیری مالی در هر یک از زمینه های مرتبط متمرکز است و وجه غالب فعالیت آنها آموزشی است.

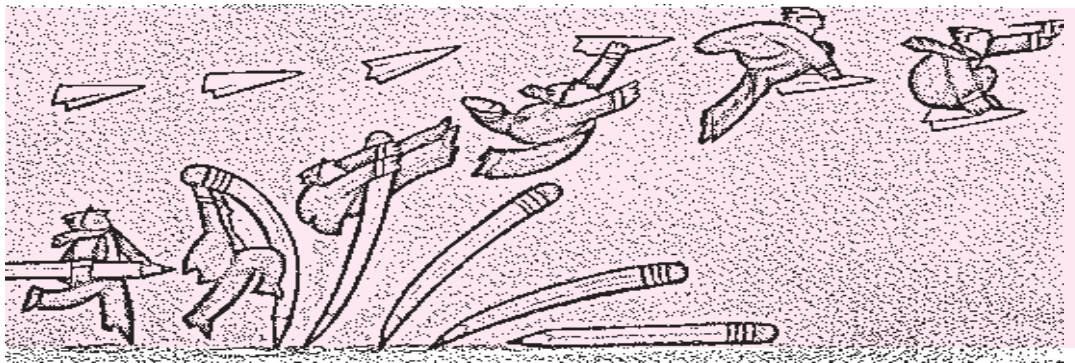
از دلایل و شواهد مطرح شده در مورد رد یا قبول هر شغل یا انجمنی حرفه ای که بگذریم، نفس متشکل شدن هر شغل بویژه مشاغلی در مرتبه و اهمیت مدیریت مالی و عملکردهای متنوع و گسترده آن، بخصوص نقش تعیین کننده ای که در رشد و توسعه بازار سرمایه دارد می تواند به عنوان منبعی برای حمایت و هدایت توسعه و پیشرفت عملکرد این شغل و ارتقای اثربخشی آن، نقش تعیین کننده ای ایفا کند. منتها آنچه در این زمینه اهمیت دارد موفقیت این انجمن در برقراری ارتباط موثر با جامعه، با استفاده کنندگان از خدمات مرتبط، با مراجع تصمیم گیری و قانون گذاری، با دیگر نهادها و انجمن های هم طراز در سطح کشور، و با انجمن های منطقه ای و بین المللی است که در اساسنامه این انجمن پیش بینی شده است.

مجموع مسائل بر شمرده بالا «انجمن مدیریت مالی حرفه ای ایران» را به عبور از دشواری های گریزناپذیر هشدار می دهد. به رغم پیچیدگی های یاد شده که در کار شکل گیری انجمن ها به عنوان یک نهاد مدنی مطرح است، پیروی از تجربه تاریخی فعالیت های انجمنی ایجاب می کند کسانی که بنا به رای اعضا در موقعیت راهبری این گونه انجمن ها قرار می گیرند از توجه عمیق به ساز و کارهای این گونه موسسات دریغ نکنند. شرط توفیق در این کار نیز این است که اداره کنندگان آنها بپذیرند انتظار اعضا از آنها این است که در سمت نمایندگی اعضا انتظارات آنها را از نظر رشد و پیشرفت شغل و شاغلان مربوط پیگیری نمایند و امور را با مشارکت تا حد ممکن فعالانه اعضا پیش برند. شرط موثر دیگر در موفقیت این انجمن ها آن است که اعضای شغل نیز حاکمیت انجمنی را که به شیوه پیشگفته عمل می کند بپذیرند، هزینه آن را بپردازند و بر پیشرفت امور آن

انجمن مدیران مالی حرفه ای ایران

می تواند به عنوان منبعی
برای حمایت و هدایت توسعه
و پیشرفت عملکرد این شغل
و ارتقای اثر بخش آن
نقش تعیین کننده ای ایفا کند

نظارت کنند.

افزون بر اینها واقعیت‌های دوران کنونی ایجاب می‌نماید اداره‌کنندگان انجمن‌ها همراه با اعضای آن به رویدادی محتمل و در راه که از پیامدهای سیاست‌های توسعه برتری طلبانه جهانی کردن یکطرفه است بیندیشند و آن اینکه در اجرای این گونه سیاستها امنیت شغلی شاغلان اغلب شغل‌ها بویژه شغل مدیریت مالی در صورت گسترش سرمایه‌گذاری‌های خارجی در کشور در سطح ملی می‌تواند در معرض رقابت و تهدید قرار گیرد؛ موضوعی که مدیران مالی و سایر متخصصان مالی را به افزودن بیش از پیش بر آمادگی‌های تخصصی و مهارت‌های مرتبط با آن فرامی‌خواند. در خور ذکر است که تحقق چنین احتمالی تنها مشاغل تخصصی در طراز مدیریت و تحلیلگری مالی را در بر نمی‌گیرد. هم‌اکنون کار نظافت و نگهداری موسسات در بسیاری از نقاط جهان در حوزه فعالیت شرکت‌های چند ملیتی قرار گرفته است و بد نیست بدانیم که اکنون حتی امنیت بسیاری از دولت‌های افریقایی را یک شرکت فراملیتی با استفاده از گروه‌های مسلح حرفه‌ای تامین می‌کند.^{۱۳}

بر زمینه دشواری‌های رشد و پیشرفت انجمن‌ها و بر زمینه تغییرات و تحولاتی که در بازار کار جریان دارد تداوم فعالیت شغلها و توسعه آن‌ها نیازمند مراقبت‌های جدی و همه‌جانبه است و انجمن‌ها در این کار می‌توانند یاری‌دهنده باشند.

پانوشته‌ها:

- ۱- از سرنوشت این انجمن اطلاعی در دست نیست. «انجمن فیزیک ایران» که در دوران اخیر تشکیل شده است ادامه فعالیت این انجمن نافرجام نیست.
- ۲- برخی منابع تاریخ تشکیل این انجمن را ۱۳۴۱ ذکر کرده‌اند.
- ۳- «مشارکت اجتماعی در حرفه؛ گذاری گریزناپذیر»، محمد شلیله، بررسی‌های حسابداری، سال پنجم، شماره ۶۸ و ۱۹، زمستان ۱۳۷۵ و بهار ۱۳۷۶، صص ۲۴-۴۱
- ۴- همان پیشین
- ۵- «مشکلات فرهنگی نامنی، بدگمانی و ضعف همکاری در ایران» (بخش سیزدهم)، دکتر مهرداد مشایخی، ایران امروز (نشریه خبری سیاسی الکترونیک)، ۸ اردیبهشت ۱۳۸۶
- ۶- همان پیشین، شلیله، زمستان ۱۳۷۵ و بهار ۱۳۸۶
- ۷- رجوع کنید به مقاله‌های «حرفه‌ها و حرفه‌ای‌گری»، حسابرس شماره ۲۴ (تابستان ۱۳۸۳) و شماره ۲۵ (پاییز ۱۳۸۳)، «توسعه جامعه حسابداران رسمی ایران: ابهامها، واقعیتها، امیدواریها»، حسابرس، شماره ۳۱ (زمستان ۱۳۸۴)

8- Software Engineering

9- Computing

10- Johnson, D. G., Computer Ethics, 3rd ed., Prentice-Hall, USA, 2001, pp. 63-66

11- The International Financial Management Association (IFMA)

12- The European Financial Management (EFM)

۱۳- افسانه توسعه، اقتصادهای ناکارآمد قرن بیستم، اسوالدو ریورو، ترجمه دکتر محمود عبدالزاده، تهران، نشر اختران، ۱۳۸۴